

שיחות אל־יעזר

שיחות ומאמרי הגאון רבי אליעזר געלדצעהלער זצ"ל
ראש ישיבת 'אור ישראל'

פרשת פינחס

גליון 66

הרוצה לנדב גליון לע"נ או לרגל שמחה וכדו',
וכן להערות ותיקונים, ולקבלת השיעור [והקלטת] מידי שבוע
נא לפנות ל sichoseliezer@gmail.com

קנאות ועזות דקדושה^o

מהותה של הקנאות

הלילה אחרי ארבעה מלכים חזקים שנצחו את החמשה. ע"פ כללי מלחמה והשכל הישר אין סיבה שאברהם אבינו יצליח וינצח ארבע ממלכות גדולות, בפרט שלא היה לו צבא ולא כלי מלחמה. ואף שבאמת נצחם והציל את לוט בן אחיו, אבל אין סומכין על הנס, ומה א"כ חשב אברהם אבינו ברדפו אחרי המלכים החזקים הללו.

אלא איתא במדרש (תנחומא לך ז) "חרב פתחו רשעים" אלו ארבעה מלכים, אמרפל וחבריו, שעדיין לא היתה מלחמה בעולם באו אלו ופתחו בחרב ועשו מלחמה. אמר להם הקב"ה אתם פתחתם בחרב להפיל עני ואביון, 'חרבם תבא בלבם', עמד אברהם והרגם. א"כ אלו המלכים היו הראשונים מימות עולם שפתחו במלחמה, ואברהם אבינו שהוא עמוד החסד, לא היה יכול לעמוד מנגד ולראות אנשים שופכים דם כמים רק בשביל כבוד ותחרות, ובכלל עצם

פינחס בן אלעזר בן אהרן הכהן השיב את חמתי מעל בני ישראל בקנאו את קנאתי בתוכם ולא כליתי את בני ישראל בקנאתי (במדבר כה, יא). הראשונים עמדו על דקדוק המלה 'בתוכם', דלכאורה היה לו לומר 'בהם'. עוד יש לעמוד על דברי רש"י 'לפי שהיו השבטים מבזים אותו, הראיתם בן פוטי זה שפיטם אבי אמו עגלים לעבודה זרה והרג נשיא שבט מישראל, לפיכך בא הכתוב ויחסו אחר אהרן'. ואין מובן כ"כ מה הביזוי בזה, הלא כל ישראל הם מבני בנותיו של לבן ובתואל הרשעים, אף כי יתרו גר צדק.

ולהבין זה צריכים להתבונן במדת הקנאות. רבי צדוק הכהן מבאר שמהות הקנאות היא לפעול מתוך חמה עזה למען כבוד שמים בלי שום חשבונות, ואפילו להדיא נגד שכל. דוגמא לדבר, בפ' לך לך מסופר (בראשית יד, א) איך אברהם אבינו הריק את חניכיו ורדף כל

^o של"ס פינחס תש"ס בקעמפ

שמך לאיש שר ושופט להרוג, הטוב טוב אתה ממשה רבינו.

עוד מוסיף השם משמואל טענה בפי השבטים. הא אוקימנא שהיה לזמרי כוונות גדולות, ובשלמא בית דין של מטה אין דנין את האדם לפי מחשבותיו אלא לפי מעשיו, וכמו במקושש שהרגו אותו אע"פ שכיוון לשם שמים, אבל אין הדבר כן כלפי מי שאינו מחויב מיתה ע"פ הדין, אלא דינו בהיתר מיוחד של 'קנאים פוגעים בו' מצד חילול השם, א"כ מי שלא כיוון לחלל שם ה', ויש לו חשבונות וכוונות גבוהים, אע"פ שטעה אין לך היתר להרגו נפש. ובכלל ע"פ הדין בועל ארמית אינו מחויב מיתה, והא דקנאים פוגעין בו הוא הלכה ואין מורין כן, וא"כ לא כל הרוצה ליטול את השם יבוא ויטול, אלא מי שהוא באמת קנאי. ואתה, בן בנו של כהן מדין, עדיין טבועים בכ מדות רעות של זקנך, וכדאיתא בזהר (ח"ב סח.) שטבע ארץ מדין הוא מדת הכעס, מלשון 'אשת מדינים' (משלי כא, ט). והראיה שמשה רבינו וכל הזקנים עומדים ושותקים, ורק אתה קם בחמתך, א"כ אין כאן קנאות לשם ה' אלא מדות מושחתות גרידא. זו היא טענת השבטים וביזויים את פינחס בן אלעזר – אשר 'לקח לו אשה מבנות פוטיאל ותלד לו את פינחס' (שמות ו, כה).

הענין של מלחמה למען כבוד בשר ודם לומר 'אנא אמלוך' הוא פגיעה במלכות ה'. וכיון שנתמלא לבו חמה עזה וקנאה לה' ולא יכל לסבול זאת, רדף אחריהם כל הלילה לבער אותה הרעה מן העולם, גם אם באמת ע"פ שכל פשוט לא היה לו דרך לנצח. אלא שכך דרכו של מי שמקנא לה', שהוא מרגיש מוכרח לעשות מעשה.

והנה כאן טענו השבטים, אף אמנם שמעשה אברהם היה קנאות טהורה נגד רשע מפורסם, אבל זמרי בן סלוא אינו אמרפל הרשע וחבריו, אלא נשיא שבט מישראל. ובפרט שלפי דברי חז"ל היה מיורדי מצרים והיה אז זקן מאד, כבן מאתיים וחמישים שנה, וגם בשמו מרומזת גדולתו, שהרי אמרו חז"ל שזמרי הוא שלומיאל בן צורישי, ושמו מוכיח עליו שהיה נשמה גבוהה מאד, שהרי יש בו ארבעה שמות, שלום-אל, צורי-שדי. והרי לא ירש את השררה מאביו או זקנו, שהיה רבי לפני פניו, אלא מן הסתם משה רבינו בחר בו מכל שבטו להיות נשיא עליהם. א"כ ודאי אין לומר שנכשל בהליכה אחר יצרו כאחד הבחורים הפוחזים, אלא היו לו כוונות גדולות, ואמנם ידוע מהאריז"ל שכובי היתה שייכת לו לפי שורש נשמתם. ולא זו אף זו, הרי כולם רואים שמשה רבינו עומד מנגד ואינו עושה מאומה, א"כ אמרו השבטים מי

נבעה קנאותו, ולא מצד שום מידה זרה או שיקול אחר. ועוד מוסיף רבי צדוק לפרש 'בקנאו את קנאתי בתוכם', שע"י מעשה מסירות נפש שנעשה מתוך אהבה רבה לישראל, הכניס פינחס את הקנאות ל'תוכם' של בני ישראל, ועורר והאיר בכך את לבם לתשובה, עד שגם הם יקנאו כמוהו למען שמו באהבה.

וזה מה שאמרו במדרש (במד"ר כ"א א'), 'פינחס בן אלעזר וגו' אמר הקב"ה בדין הוא שיטול שכרו'. היינו שבדין הוא שיטול בשכרו את הכהונה, כי כמו אהרן הכהן זקנו, שלא זכה לכהונה אלא מפני שמסר נפשו למען כלל ישראל, כמו שהארכנו כמה פעמים¹ בשם החת"ס על 'למה אתה בוש לכך נבחרת', כך גם פינחס שמסר גופו ונפשו למען כלל ישראל, גם הוא יזכה לברית שלום, 'והיתה לו ולזרעו אחריו ברית כהנת עולם, תחת אשר קנא לאלהיו ויכפר על בני ישראל'.²

בא הכתוב ויחסו – 'בן אהרן הכהן'. אותו אהרן שהיה 'אוהב שלום ורודף שלום', איש החסד המרצה תמיד על בני ישראל ונושא את שמותם על לבו תמיד, אותו אהרן שאמר 'מוטב שיפלה הסרחון בי ולא בישראל' (ויק"ר יג), שמתוך אהבתו את ישראל עשה את העגל ולא שת לבו על כך שייחשב כמשתתף בע"ז שחייבים עליה מיתה, וכמחטיא את הרבים שאין לו חלק לעוה"ב, אלא הפקיר את עצמו מכל וכל – זהו היחוס האמיתי של פינחס.

ובכן, אע"פ שיתכן שכל החשבונות של זמרי ושל השבטים היו נכונים, ולכן באמת אין לפינחס זכות להורגו עפ"י דין, אבל פינחס הוא קנאי, אינו עושה חשבונות כלל, וכדי להסיר חרון אף ה' ולמען השקיט המגפה מעל בני ישראל, היה מוכן למסור נפשו ולאבד הכל. ולכן כתיב 'בתוכם', כי מעשה פינחס נעשה מתוך השתתפות בצערן של ישראל בשעת המגפה, ומ'תוכם' דייקא

¹ ע"י שיחה לפ' קרח תש"ס.

² ואין להקשות סו"ס למה לא עשה משה רבינו מעשה הקנאות, דאיתא בתפארת שלמה שכל צדיק וכל נשמה יש לו בחינה מיוחדת, וכענין שאמרו חז"ל (זבחים פא ועוד) דעולין אין מבטלים זה את זה, וכן (פסחים קטו). מצות אין מבטלות זו את זו, היינו במצב שמצה ומורו שניהם דאורייתא, אפשר לאכול מצה ומרור יחד ואין כח האחד מבטל את חברו.

ועומק הענין הוא, שלכל מצוה שורש ותיקון מיוחד שהיא פועלת ולכן אין שייך ביטול, שהרי כל אחד עומד בפני עצמו ויש בו מה שאין בחברו. וכן הוא נמי בנשמות ישראל, כל צדיק, ובעצם כל נשמה, יש לה שליחות מיוחדת, ויש נשמות שתכליתן להגיע למדרגות מאד נשגבות ונעלות, ויש שתיקונם ללחום עם יצרם כל חייהם, ויתכן לפעמים ענין מיוחד ותכלית מיוחדת ששייך לנשמה אחת,

ובזה זכה ל'הנני נותן לו את בריתי שלום' ואמרו חז"ל (קידושין סו:): 'וי'ו דשלום קטיעא', שנקרא 'שלים' דהיינו שלם, ומשמעו שהברית איתו בשלמות, בל תמוט עולם ועד. והיינו מה שאמרו חז"ל 'פינחס זה אליהו', שלא מת וחי לעולם כימי בריתו עם אלקיו.

אמנם פינחס אינו היחיד שאמרו עליו שלא מת, כן אמרו חז"ל (תענית ה:): על יעקב אבינו וכע"ז גם על משה רבינו (עי' סוטה יג:). וענין זה של 'לא מת' מסביר רבי צדוק, שהמיתה באה מחמת פירוד הגוף והנפש, וכמש"כ (קהלת יב, ז) 'וישב העפר על הארץ כשהיה והרוח תשוב אל האלהים אשר נתנה', אבל אצל יעקב אבינו ומשה רבינו שגם גופם היה מזוכך ביותר, ולא היה בהם כי אם נשמה ואלקות, אין שייך לומר עליהם ענין מיתה. ועכ"ז יש הבדל בין פטירתם של יעקב אבינו ומשה רבינו, שהתורה אומר עליהם מפורשות לשונות של מיתה, וחז"ל גילו לנו ע"י הדרש שבפנימיות הענין לא מתו, לבין פינחס זה אליהו, שאין כתוב עליו בנביא לשון מיתה כלל, אדרבה מפורש בכתוב שעלה בסערה השמימה.

פועל מתוך האמת שבתוכו

והיתה לו ולזרעו אחריו ברית כהנת עולם תחת אשר קנא לאלהיו וכפר על בני ישראל (כה, יג). מדויק השינאווער רב ממה שכתוב 'לאלהיו' ולא 'לאלקים', שאף שיחסו הכתוב אחרי אהרן הכהן, אבל הקנאות שלו היתה לפי השגתו הוא, וכפי הדבקות שלו עם 'אלקיו'. כלומר, לפעמים אדם רואה עבודת ה' של אדם אחר והוא עושה כמעשהו אע"פ שבאמת אינו שייך לזה – 'א נאכגעמאכטער עבודה'. אף כאן אילו היה פינחס עושה מעשה קנאות משום שכך היה הזיידע עושה בכהאי גוונא, ואולי היה הזיידע צועק ולקח הרומח וכו', אז אין כאן חמה עזה למען כבוד שמים, ואזלא כל הקנאות הטהורה לשם ה'. לכן מדגישה התורה שאותו נכד של אהרן הכהן, ירש מזקנו הכח והקוראז' והשורש של מעשהו, להפקיר עצמו למען כבוד שמים ולהצלתם של ישראל, אבל עכ"ז הקנאות היתה 'לאלהיו' שלו, כפי השגותיו ודבקותו בה', ולפי רוחו הטהורה בלבד.

לבחינה מיוחדת של קנאות שאין משה רבינו משיג.

אולי אף אם אינה גבוהה כ"כ, שגדולים וטובים ממנה אינם משיגים. לכן אע"פ שמה שרבינו היה גדול יותר מפינחס, אבל אין נשמות מבטלות זו את זו, ויתכן שפינחס שייך

בטל כולו לרצון ה', אין לו כל ענין לאסוף רכוש ולבנות בית מפואר, ואין לו צורך ולא סיפוק בשדות ופרדסים ולא בשום קנין גשמי אחר, מאחר שאינו רואה את עצמו בעל הבית לקנות, אלא הוא סמוך על שולחן קונו ואינו יוש' לעצמו.

ולכן אמרו חז"ל שקין נכשל בשלש עברות חמורות באותו יום, שפיכת דמים מפורש בקרא, וג"ע שנשא תאומת הבל אחיו, ועבודה זרה היינו זה גופא שדוחק רגלי השכינה כשרואה את עצמו לדבר נפרד ובעל הבית. ז"א שכל המדות הרעות והכפירה ושאר מרעין בישין הם תוצאה מהעזות שיש לאדם לראות את עצמו כבעל קנין. ולכן מי שהפריע לקניניו, גם אם זה אחיו, יהרגהו, ואם זה קונו - אף בו יכפור.

אמנם מדה זו גופא, שהאדם אינו בטל כ"כ בעיני עצמו, אפשר להשתמש בה בקדושה, כגון 'ויגבה לבו בדרכי ה'', שאין האדם מתפעל מכלום ואינו מתבייש ואינו נכנע לשום דבר בעולם, 'לא יכרע ולא ישתחוה'. וזה היה סוד נשמת פינחס, שראה מעשה ונזכר הלכה, ואף שמשא רבינו ישב שם, ואף שהחוטא היה נשיא בית אב לשמעוני והיה זקן מופלג מיורדי מצרים, לא נשא פנים לאיש, והרגו נפש לעיני כל העדה. הרי זו לכאורה עזות מצח וחוצפה גדולה, שהאיש הנכנע והשפל בעיניו

אומר רבי צדוק דבר נורא. יעקב אבינו נולד מהול (תנחומא נח ה), גם משה רבינו כמוהו נולד מהול (שם), ואף נתמלא הבית כולו אורה בלידתו (רש"י שמות ב, ב) - 'זיי זענען געבוירן אויפן בארג', משא"כ פינחס לא נולד כהן ולא עלה לגדולה אלא מפני העבודה והיגיעה שלו ומסירת נפשו, שהפקיר את עצמו ברוחניות ובגשמיות ממש כנ"ל. ועבודה כזו יש בכוחה לזכך הנפש והגוף הרבה יותר מאשר אילו היה נולד עם נשמה גבוהה, ונועד מלכתחילה לגדלות. לכן דוקא הוא שהזדכך יותר ע"י מעשיו, וכנ"ל שמעשיו היו לפי ערכו ולפי מדרגתו ולא חיקוי אחרים, זכה לעלות גם עם גופו בסערה השמימה.

הנמיון הכפול בעזות

דקדושה

השם משמואל מוסיף עוד קנייטש בכל זה, עפ"י מה שגילה לנו האריז"ל שפינחס היה משורש נשמת קין. וסוד קין יובן עפ"י מה שקראה לו אמו 'קניתי איש את ה'' (בראשית ד, א), מלשון 'קנין', ואמנם מדה זו של קנין היתה פנימיות נפילתו של קין. כי רק אדם שרואה את עצמו ל'יש' יחשוב שיש לו 'קנין' בדבר, כי הקנין מתייחס תמיד אל הקונה עצמו, אבל מי שהוא

הוכיחה לאדם בפניו שאינו אלא בזוי ומבוזה, ולעומת זה היה צריך גבורה עילאה לעמוד מנגד ולומר 'בשבילי נברא העולם', ושבחר בנו ה' וקרבונו לעבודתו, סימן שחשיבות רבה יש במעשינו ועבודתנו, ולא דבר פשוט הוא לעמוד בזה.

וביותר לפי מה שמבאר האגרא דכלה (ד"ה א"י אחר) עפ"י דברי הרמ"א בריש שו"ע 'ולא יתבייש מפני בני אדם המלעיגים עליו בעבודת השי"ת', ובטור הלשון 'על כן הזהיר [ר'] יהודה בן תימא] שתעיז מצחך כנגד המלעיגים ולא תבוש'. ומסביר שיש שני מצבים כלליים שמרפים את האדם מלהתעלות בעבודת ה', האחד כשנמצא בין לצים וקלים, שמלעיגים עליו וצועקים לעברו 'פרומער', 'מצומצם', 'מה יום מיומים שנהיית יותר טוב מאיתנו, הלא עמנו הייתם וכו'". ויש מצב אחר, שההתרפות מעבודת ה' אינה מחמת כת לצים, אלא מחסידים ואנשי מעשה צדיקים וקדושים, שכשעומד אדם במחיצתם של תלמידי חכמים וחסידים מרגיש מיד פחיתת עצמו, עד שהרבה פעמים מרגיש 'מי אנכי בכלל ומה חיי מול הני צדיקים וחכמים', ולכן מתייאש מלהתחזק. ונגד כת הלצים מזהיר הרמ"א 'ואל יבוש מפני בני אדם המלעיגים עליו', אין לך להתפעל מהם ולא מהמונם, אל תסתכל עליהם וק"ו שלא תבוש מפניהם. אבל לגבי מצב

לא יוכל לעשות כן, אלא מי שיש לו קצת ממדה זו של קין וקנין.

וע"י מעשה זה תיקן פינחס את נשמת קין בכל אלו הג' חמורות. דהנה התת"ס מסביר פנימיות קליפת הע"ז של פעור, שהוא דבר שקשה מאד להבין עבודתה שפערו את עצמם לפני אליליהם, ואין לך בזיון גדול מזה, אלא הענין הוא שעובדיה וכוהניה היו חכמים גדולים, ושיטתם היה כי האדם הוא בריה נמס ונמבזה - 'א שטיק גארנישט', פסולת וטינופת שאין לו ולחיינו ולמעשיו ערך ומשמעות כלל, ואת זה היו מבטאים ע"י שהאדם היה מבזה את עצמו ומשפיל רוחו לגמרי, עד שלא ראה תקוה ואחרית לחייו, ואדם במצב כזה הוא עבד נרצע וכפוף ליצרו, ואין בו רוח ללחום ולהתגבר כלל, כי אין לו גם ערך וכבוד בעיני עצמו. אבל פינחס לחם נגד הע"ז הזו ע"י מידה זו של 'ויגבה לבו בדרכי ה'', שהוא החלק הטוב שבמדת קין, שאינו שפל בעיני עצמו ואינו מזלזל בחשיבותו ובכוחותיו, אדרבה מקיים בעצמו 'במקום שאין אנשים השתדל להיות איש', ובזה תיקן גם חטא ג"ע שהוקיע את החוטאים לעיני השמש, וגם ענין שפיכת דמים שהציל רבים מישראל, 'ולא כליתי את בני ישראל בקנאתי'.

אחרי דברים האלה מבינים שהע"ז של בעל פעור היתה נסיון גדול, שהרי היא

לפעמים לצים שאומרים לו 'עמנו הייתם', הלא רק אתמול היית כאחד מאתנו והיום אתה צדיק'ל, מה יום מיומים. וכן גם מימין יכול להרגיש שעבודה נעלית אינה מתאימה לו, הוא אינו כזה צדיק ואינו שייך באמת לאלו שמתפללים בקול, הוא שייך לקבוצה אחרת שמתפללת מהר ובלחש, המאחרים לבוא וממהרים לצאת. אבל צריך כל אחד לעורר את הפינחס שבקרבו, שהוא עז מצח ואינו מתבייש ואינו מתפעל. ואין לך פעולה שמבטלת ע"ז של פעור יותר מאדם שידוע ומכיר שכבוד שמים תלוי בו, ושבידו לקדש שם שמים במסירות נפש.

פינחס המשיך כהונה

והמשיך אש קודש במלחמת היצר

ואידי דבעיבורי נשמות עסקינן, איתא דבר נורא בזוה"ק (ח"ג ריז). 'דבשעתא דאסתלקו [נדב ואביהוא] מן עלמא לא הוו מתטמרן תחות גדפי טנרא קדישא וכו', בשעתא דקני פנחס על ברית קדישא, ועאל בגו כמה אוכלוסין וסליק לון לגיפיין על רומחא לעיניהון דכל ישראל, כד חמא שבטא דשמעון בכמה אוכלוסין דאתו לגביה, פרחא נשמתיה מניה, ותרין נשמתין דהוו ערטיראין בלא דוכתא, אתקריבו בה ואתכלילו

השני אומר הטור 'שתעיז מצחך כנגד המלעיגים' – היינו המלעיגים שבפנים, כי אתה צריך לקום בגאווה דקדושה, חוצפה כלפי שמיא מהניא, ולומר איני מתפעל מזה שאני בזוי נוכח הני חכמים, אלא גם אני כמותם ראוי ושייך לכל ענין ולכל מדרגה בעבודת ה'.

בכדי לעשות את מעשהו הגדול היה צריך פינחס לעמוד בגאון ובעוז נגד שני המלעיגים הללו. מצד אחד בני השבטים חרפוהו וגדפוהו, 'בן פוטי זה שאבי אמו פיטם עגלים לע"ז', ולזה היה צריך שלא לבוש מפני אותם בני אדם המלעיגים עליו בעבודת השי"ת, אלא להתעלם מהם לגמרי ולא לשמוע דברי הבלע שבפיהם. אבל הלא גם ישבו שם משה רבינו, אביו אלעזר הכהן הגדול ושאר זקני העדה, וישבו ובכו ולא אמרו דבר. ואין ספק שפינחס היה צריך מאד את ה'תעיז מצחך', שלא להיות שפל בעיניו נוכח עיני העדה, ולא לחשוב אם משה רבינו עצמו יושב ושותק מי אנכי שאעשה פעולה קטנה או גדולה, אבל דייקא ע"י מדת קין – הגאווה דקדושה, 'אל יבוש' ו'תעיז מצחך', זכה והציל את ישראל.

לכל אחד מאתנו יש שני מלעיגים אלו, מימין ומשמאל. אם בחרר רוצה לקבל על עצמו הנהגה טובה, אם זה גדר קדושה בשמירת עינים, להתפלל בקול, ללמוד בין הסדרים או רציפות, ישנם

ואת האש שלו. א"כ דייקא מכח מסירת נפשם של נדב ואביהוא, שהקריבו עצמם ממש ואת כל לבם נפשם ומאודם, יכולים אנו להקריב קרבנות, בחינת 'עליה השלם כל הקרבנות כולם'. אמנם כיון שהיתה 'אש זרה אשר לא צוה' היה בזה חטא שנתחייבו עליו מיתה. והתיקון שלהם בא כשפינחס עשה גם הוא מעשה כזה, בחי' מורה הלכה בפני רבו, שהרי 'קנאים פוגעים בו הלכה ואין מורין כן'. וגם בקרבו בערה אש קודש לקדש שם שמים, ומכיון שאשו לא היתה זרה, והמעשה היה רצוי מצד עצמו, לכן נשמות נדב ואביהוא שנכנסו בו באותה שעה באו על תיקונם. והיינו מה שאמרו חז"ל (זבחים קא:): 'לא נתכהן פנחס עד שהרגו לזמרי', שנתקדש בכהונה ע"י נשמות נדב ואביהוא שנמשחו בשמן המשחה לכהן לפני ה'.

ולכן באו פרשיות הקרבנות והמועדים כהמשך למעשה פינחס, שהרי זה היה המשך של מעשה נדב ואביהוא, והם חינכו את המזבח ואת הקרבנות לדורות עולם, וגם פינחס שעתיד להיות כהן

כחדא, ואתהדרת נשמתיה כלילא רוחא דאתכליל בתרין רוחין, ואתתקפו ביה, כדין רווח דוכתייהו למיהוי כהנא, מה דלא אתחזי מן קדמת דנא³.

וביאור הדבר איתא בחידושי הרי"מ שמינת נדב ואביהוא היתה על שעשו דבר שלא על פי ציווי, כדכתיב (ויקרא י, א) 'אשר לא צוה אתם', הגם שעצם המעשה נעשה מתוך אהבת ה' וכוונות גדולות. ורש"י מביא 'לא מתו בני אהרן אלא על ידי שהורו הלכה בפני משה רבן'. הרי שהביאו על עצמם חטא מחמת שלכם בער בקרבם בצמאון וחשק ורצון נורא עד מאד להתרומם ולהתקרב לה', כדכתיב (שם טז, א) 'בקרבכם לפני ה' וימתו'. ובאמת אותה אש קודש היא מה שחינכה את המשכן והמזבח לכל הקרבנות שבכל הדורות, כמו שאמר משה לאהרן 'הוא אשר דבר ה' לאמר בקרבי אקדש'. נשמות נדב ואביהוא היו בעצם הקרבנות הראשונים שעלו לרצון לפני ה' ביום חנוכת המשכן, שהרי באמת אין חפץ לה' בדם עתודים וחלב אילים, אלא ענין הקרבנות הוא שהאדם יקריב עצמו על גבי מזבח, את רצונותיו ומחשבותיו

ערומות בלי תקונם, שהם נשמות נדב ואביהוא, קרבו לנשמתו של פנחס, ונכללו עמה יחד, ואח"כ חזרה אליו נשמתו כלולה, רוח הנכלל מב' רוחות, והחזיקו בו. אז הרויח מקומם של נדב ואביהוא להיות כהן, מה שלא היה ראוי מקודם לכן.

³ פירוש הסולם - בשעה שקנא פנחס על ברית הקדוש ונכנס בתוך ההמונים, והעלה את הנואפים על הרומח לעיני כל ישראל. כשראה את שבט שמעון, שבאו אליו בכמה המונים, פרחה נשמתו של פנחס מחמת פחד, ואז שתי נשמות שהיו

בחסר אונים. ופינחס כשראה וידע את כל אשר נעשה קינא לה', וע"י שכעס על עוברי עבירה 'בתוכם', וכן"ל שהמשיך את הכעס והקנאות הזאת ללבנות בני ישראל, נתן בזה כח בעדה להרגיז יצריהם הטוב על הרע, והיינו 'השיב את חמתי', שהמשיך כעס וחמה אלקי למען בני ישראל. והוא מה שאמר ה' 'בקנאו את קנאתי, ופרש"י 'בקצפו את הקצף שהיה לי לקצוף', ויש לפרש שנתן פינחס בכלל ישראל את הקצף והכח לנצח את הרע, במקום קצף ה' שלא היה יכול להתקיים בימים הללו.

ואולי זה הפשט במה שכבר הזכרנו כמה פעמים בשם החת"ס לבאר הכתוב 'והיתה לו ולזרעו אחריו ברית כהונת עולם תחת אשר קינא לאלוקיו ויכפר על בני ישראל', שענין הכהונה והעבודה לפני ולפנים ביום כיפור וכל שאר השגות ודבקות שכרוכים בעבודת בית המקדש, הם כולם למטה ממדרגת ('תחת') 'אשר קנא לאלהיו'. ולפי דברינו מובן מאד, שהרי עבודת הכהונה שהיא המשך של נדב ואביהוא, היא ברית כהונה לזרעו של פינחס, וגם לבני ישראל בזמן שמקריבים הקרבנות על המזבח, אבל מדרגת 'אשר קנא לאלקיו' נותנת בנו כח וגבורה ותעצומות שכולנו נוכל להיות קנאים בתוך עצמנו, להרגיז ולהתנצח עם היצר שבקרבנו ולנצחו, וכל זה הוא מכח החרון אף שפינחס 'השיב' לנו.

גדול נמשך ונמשח מכהונתם, וזכה לו ולזרעו אחריו עד סוף כל הדורות.

ובעומק הדבר, כהונתו של פינחס אינה רק לגבי הקרבנות, שיעלו על מזבח ה' לרצון תמידים כסדרם ומוספיים כהלכתם, ככתוב בפרשה, אלא גם במזבח הפנימי של כל אדם, ה'אדם כי יקריב מכם קרבן'. הנה אמרו חז"ל (ברכות ה.) 'לעולם ירגיז אדם יצר טוב על יצה"ר'. ונשאלת השאלה מהיכן יש לו לאדם כח וגבורה ללחום את יצרו הרע, הלא היצר הוא מלאך ואילו האדם קרוץ מחומר. מסביר רבי יהושע'לע מבעלזא דכתיב (תהלים ז, יב) 'ואל זעם בכל יום', שיש למעלה רגע של כעס וחמה בכל יום, וכשיהודי לוחם מלחמות ה' עם יצרו הרע, אז הוא יונק מהאי חרון-אף של עולם, וגם הוא מרגיז יצרו על יצר הרע, ומכח אותו כעס שמימי-אלקי יכול לנצח את הרע שבו. ועל כעס הזה גופא סמך בלעם בהליכתו לקלל את ישראל, לכוון את הרגע הזה (עי' ברכות ז.). אמנם מלאך רע בע"כ ענה (לעיל כג, ח) 'ומה אזעם לא זעם ה'', שלא כעס ה' באותו יום כלל באהבתו את ישראל.

וכשראה בלעם הרשע זאת בא בעצה עמוקה ומרושעת לבלק, כי הבין שאם אין כעס למעלה אין כח בישראל ללחום מול יצרו, ולכן השיא העצה דבנות מואב, ואכן נפלו עם רב מישראל

אמור למעלה יפקוד ה'. אמר לו הקב"ה עד שאתה מצוני על בני, צוה את בני עלי'. ויש להבין השייכות.

מבאר השם משמואל ע"פ מה ששואל אביו הגדול, למה זה קרבן התמיד בא מן הצאן ולא מן הבקר, הלא הבקר הוא המובחר שבבהמות, כמו שאמר הפייט אָז עַל כָּל חַיְתוֹ יַעַר נִשְׁאֵת שׁוֹר. ומתריך ע"פ המאמר⁴ 'מה כבשים אין להם אלא קול אחד, אף ישראל אין להם אלא לב אחד לאביהם שבשמים', דהיינו שמעלת קרבן התמיד שבא מן הציבור היא שהוא איחד את ישראל בקרבן אחד, כולם היו שותפים בו בשוה, וכולם כאיש אחד בלב אחד ובקול אחד התאחדו להקריב קרבן לשמו. והנה משה רבינו שאל לפני ה' שיפקוד איש על העדה שילך כנגד רוחו של כאו"א, כי באמת אי אפשר להנהיג עדה אם לא מבינים את הצרכים המיוחדים ואת הכוחות והכשרונות של כל אחד, וע"י שמבינים את רוחו של כל אחד יכולים לאחדם אגודה אחת.

והמשל הכי טוב לזה הוא מה שבא מיד בפסוק 'אשר יצא לפניו ואשר יבוא לפניו', שהרי כל אחד מבין שבצבא מלחמה צריכים חיילים רבים אשר מתחלקים לתפקידים רבים, יורי קשת,

לכן כשקוראים פרשת פינחס בתחלת ימי בין המצרים, ובה פרשת הקרבנות, יש לנו להתאונן ולהצטער הרבה שאין אנחנו יכולים לעלות ולהשתחוות בבית הגדול והקדוש. אמנם יש לנו להתחזק בקריאת תחלת הפרשה, ולהבין שהאש קודש שהבעיר פינחס, אש חמה ונקמה של הרומח שבידו, חרב נוקמת נקם ברית, עדיין מזומנת לנו, וכל פעם שיש לנו ניסיון נוכל אנו להמשיך מאשו של פינחס בתוכינו ולהרגיז יצר טוב על יצר הרע.

אחדות הבאה מזהברת

המיוחד בכל אחד

יפקד ה' אלהי הרוחת לכל בשר איש על העדה. אשר יצא לפניו ואשר יבוא לפניו ואשר יוציאם ואשר יביאם ולא תהיה עדת ה' כצאן אשר אין להם רֹעָה (כז, טז-יז). פרש"י 'אמר לפניו, רבש"ע גלוי וידוע לפניך דעתו של כל אחד ואחד ואינן דומין זה לזה, מנה עליהם מנהיג שיהא סובל כל אחד ואחד לפי דעתו. ומיד בהמשך, אחרי שה' אמר לו שיסמוך את יהושע, באה פרשת הקרבנות. ובריש פרשת הקרבנות (כח, ב) מביא רש"י 'צו את בני ישראל - מה

⁴ א"ה: מאמר זה מובא כ"פ בשם משמואל בשם מדרש, ולא נמצא מקורו.

והמוכשר ביותר אינו יכול לשלוט בעם אם אינם מאוחדים, ולכן לפני שממנים מנהיג צריכים כל ישראל להתאגד אגודה אחת לעשות רצונו יתברך ולהתקרב אליו ע"י הקרבן תמיד. ובמצב כזה שמאוחדים לעשות רצונו יתברך, אזי לא רק ששורה אחדות בין אדם לחברו, אלא גם בין כנסת ישראל לקוב"ה, כמו שאמרו חז"ל (שי"ר א) 'אמר ר' יהודה בר סימון שני תמידין היו ישראל מקריבין בכל יום, אחד בשחרית ואחד בין הערבים, של שחר היה קרב על עבירות שנעשו בלילה, ושל בין הערבים היה קרב על עבירות שנעשו ביום, ולא היה אדם לן בירושלים ובידו עון'.

צריכים אנו לדעת שבכלל ישראל יש הרבה מיני יהודים, יש כאלה שמתענגים להתעמק בתשובה של רעק"א, ויש שאינם מסוגלים כ"כ, אבל יודעים לשנן היטב גמרא רש"י, ויש כאלה שיכולים ללמוד 'דף היומי', וישנם עוד מדרגות לעשרות, אבל אם כולנו מבינים שבני איש אחד נחנו, אב אחד לכולנו, והקב"ה רוצה עבודתו המיוחדת של כל אחד, הקב"ה רוצה הקרבן תמיד שלנו, את הקול האחד ולב אחד לאביהם שבשמים, כי גם אם אתה שור גדול שעומד לעצמך, אין חפץ לה' בזה, אלא דוקא בעדת צאן ככתוב (יחזקאל לד, לא) 'ואתן צאני צאן

שולפי חרב, שלישים על רכבים, על סוסים, חיל רגלי, רצים ואורבים וכו', וכל זה זולת הרקחות טבחות ואופות וכו', עשרות ומאות סוגי חיילים, וכל אחד ממינים הללו תובע מומחיות מיוחדת וכשרון מיוחד, לא הרי המרגל כהרי הקשת, ולא שניהם כגבור שולף חרב, הצד השווה שביניהם היא שא"א לערוך מלחמה בלעדיהם. אבל גם הצבא הטוב בעולם, עם החיילים הכי גיבורים ועם שרי הצבא מוכשרים, לא יוכל לעשות כלום אם לא יתאחדו כולם בעצה אחת ובמטרה אחת, כי אם המרגל ילך למקום אחד, והקשת יצור על עיר אחרת, והספינות יכבשו נמל שלישי, תיפול כל המערכה על פניה ויכשלו איש באחיו.

ולא רק במלחמה, אלא גם בעם יש 'רוחו של כל אחד ואחד', כל אחד יש לו כשרון ומעלה שאין לחברו, ורק מנהיג אמיתי יודע להלוך כנגד רוחו של כל אחד, אבל העיקר מה שמשנה רבינו ביקש הוא שהמנהיג יאחד את ישראל יחד לאביהם שבשמים, ע"י שיוציא מכל אחד מעלותיו וכוחותיו, ויראה להפקיד כל אחד על משמרתו שיוכל למלא תפקידו ושליחותו.

ע"ז ענהו ה' 'עד שאתה מצנני על בני צו את בני עלי', שהדרך הכי טובה לאחד את כל ישראל היא ע"י עבודת הקרבנות, כי גם המנהיג הטוב

באהבה אליך'. ולא רק מעלת חברנו נראה, אלא כל אחד יבין שיש לו מעלות גדולות שבחר בו ה' שיעבדהו ויש לו שליחות מיוחדת. וכל זה לאפוקי הקליפה של בעל פעור, שאם אדם שומע קול ענות חלושה מכת לצים שמרפים את ידיו, אל יבוש מהם ויעזז מצחו נגדם ללכת מחיל אל חיל בעזות דקדושה, וכך נזכה לבשורת פינחס זה אליהו בב"א.

מרעיתי', אז נהיה באמת ראויים לרועה שילך כנגד רוחו של כל אחד ואחד.

*

ובכן יש לנו לדעת שאע"פ שבטל התמיד אבל ה'אדם כי יקריב מכם' אינו בטל לעולם, וכל אחד יכול לקיים בעצמו תפילת הרבי רבי אלימלך זי"ע 'לראות כל אחד מעלת חברנו ולא חסרונם וכו' ותחזק התקשרותנו

הרה"ק רבי שלמה מקארלין זי"ע – כ"ב תמוז תקנ"ב

רבי שלמה קארלינער, היה תלמידו של המגיד הגדול ממעזריטש וגם תלמיד מובהק לרבי אהרן הגדול מקארלין זי"ע. רבי אהרן עצמו היה גם הוא תלמיד של המגיד, ונפטר עוד בחיי רבו. מסופר שפעם אמר המגיד לתלמידיו שנשמה גדולה עתידה לרדת לעולם, ושוב אמר שכבר זכה בה המאור עינים, ותקופה קצרה אחר כך נולד בן להמ"ע, הלא הוא הרה"ק ר' מרדכי המגיד מטשערנוביל זי"ע. רבי אהרן הגדול הצטער שהרי גם הוא רצה לזכות בנשמה זו, והמגיד אמר לו 'תפילה עושה מחצה', ולימים נעשה רבי מרדכי חתנו של רבי אהרן הגדול.

אמנם בשעת התנאים כבר לא היה רבי אהרן הגדול בעלמא הדין, וקראו את התנאים לפני המגיד. הרה"ק ר' מענדל'ע וויטעפסקער נתכבד לקרוא התנאים, וכשהגיע ליחס הכלה אחרי אביה, והיה כתוב 'בת הרב הקדוש רבי אהרן', נתעלף. כשהתעורר שאלו המגיד, 'וכי לא ראית את רבי אהרן מימין'. ענה שכשקראתי שמו של רבי אהרן אכן ראיתיו, והיה עומד לבוש לבנים ומראהו כמלאך אלקים, ומקובל אצלי שאין מלבישים לבנים אלא לחד בדרא, ושהיה גדול עד כדי כך, לא ידעתי. ובאמת המגיד עצמו כיבדהו יותר משאר תלמידיו, וכידוע הוא היה היחיד שסעד על שולחן המגיד עם י"ב חלות.

פעם הגיע רבי שלמה לעשות את השבת אצל ידידו בעל התניא. לאחר השבת שלח בעל התניא שנים מתלמידיו החשובים שילוו את הרבי לעירו. ויהי בהיותם על אם הדרך היו צריכים לעמוד להתפלל תפילת מנחה, אבל לא היה בנמצא מים לנטילה. כשראה הרבי שיצטרך להתפלל בלי מים התחיל לצעוק, 'טוב מותי מחיי, איך אוכל לעבור על דברי חכמים'. וכך התגלגל על האדמה ובכה שאין לו טעם בחיים אם יאנס להתפלל בלי נקיות ידים. בסוף עבר איזה גוי עם קצת מים, וכך היה לו לנטילה. חסידי בעל התניא השתוממו על המראה הזה, וכשחזרו וספרו לרבם בהתפעלות כמה התייסר אותו צדיק על שהוצרך לעבור על תקנה דרבנן באונס, הפטיר בעל התניא 'עליו אתם מתפלאים? הרי הוא טפח גבוה מכל העולם!'.
 העולם!'

פעם אחת אחרי שהרבי סר הצדה ליפנות לצרכיו, הבחין משמשו שכל המקום ההוא מלא דם במקום מי רגלים, וירץ נחרד אל רבו לשאול למצב בריאותו, כי זה

יכול להיות סימן שהאדם בסכנת מות ממש. ענה לו רבו שכבר עשר שנים שזב ממנו דם מרוב פחד ה'.

מספרים שרבי שלמה רצה לבוא לדור בגלילותיו של בעל התניא, וכמרא דאתרא שלח לבקש ממנו רשות. בעל התניא חפץ מאד שהצדיק יבוא לדור אצלו, אבל התנה עמו שלשה תנאים. שניים מהם - שלא יבזה את הלומדים, ושלא יבזה את הפרומע אינגעלייט. סיבת חששתו היתה מפני שרבי שלמה לא סבל שקר, לכן אם היה איזה ת"ח או ירא שמים מרבים שהיתה לו נקודה שלא היתה ממש אמת עד הסוף, לא היה יכול לסבול את האדם הזה כלל, והיה מחרפו עד שנכנע לבו.

עוד מסופר שהיה אצלו פעם איזה פרומער על שבת, וכל השבת שלח הרבי לעברו שיריים, באומרו 'שלחו קוגעל לפרומער, שלחו חלה לפרומער, שלחו דגים לפרומער'. אותה אדם חשב שאמר הרבי עליו כן לשבח. אמר לו הרבי, אצלנו קוראים לבעל מרה שחורה פרומער, שהרי המרה-שחורה היא ה'פארעם' של כל עבירות שבתורה. ברגע שהאדם נתון במרה שחורה כבר ייכשל ולא יוסיף קום.

עכ"פ בעל התניא חשש מפני מדת האמת הקיצונית הזו, שלא ירפו לבות הלומדים ועובדי ה', ע"י שרבי שלמה יזלזל בהם ויגלה מצפונו לבם שאינם ממש בשלמות, ויתביישו ויסוגו אחור, לכן התנה עמו שלא יבזה את הלומדים והפרומערס.

התנאי השלישי היה שלא יאמר שהרועה צריך לסחוב את הצאן. וזו היתה באמת מחלוקת בשורש דרך הבעש"ט בין תלמידי המגיד. הרבה מתלמידי המגיד סברו שהרבי יעסוק בדברים העומדים ברומו של עולם, אם זה עבודות נעלות או ב'קליינע אותיות', והחסידיים יגיעו לזה ע"י שיתדבקו ברבם, אבל הם עצמם לא יתעסקו ביחודים ומושכלות. היינו שע"י שהחסיד יתדבק ברבו בכל רוחו ונפשו, יעלה הרבי למעלות גדולות ונשגבות. בעל התניא לא סבר כן, דעתו היתה שכל אחד צריך להתרומם בעצמו, ואין לו לסמוך על הרבי שירומם אותו. אין מתפקידה של אמונה ודבקות בצדיק לפטור את החסיד מלהתעלות בכוחות עצמו. אדרבה, ע"י שלכל חסיד יהיו השגות גבוהות ויעבוד מכוחות עצמו, יגיעו החסידיים למדרגות נעלות באהבה ויראה ועבודת ה'. ואכן התורה של בעל התניא שונה משל כל חבריו בזה. עכ"פ זה התנאי השלישי עם רבי שלמה, שלא ידרוש עוד 'צדיק באמונתו יִחְיֶה', היינו שהצדיק מחיה ומרומם ומעלה את חסידיו ע"י אמונתם בו, אלא יקרא 'צדיק באמונתו יִחְיֶה', כלומר ע"י הדבקות ברבי, יתן הרבי כח לחסיד שהוא יגיע למדרגות גבוהות בעצמו.

לשני תנאים הראשונים הסכים רבי שלמה, אבל לתנאי אחרון לא היה יכול להסכים. על כן לא קבע מושבו שם אלא בלודמיר.

היו הרבה צדיקים שאמרו עליו שהיה משיח בן יוסף, בגלל צורת הליכתו מן העולם. וגופא דעובדא הכי הוה. בימים ההם היתה מלחמה בין פולין ורוסיה, ובשבת י"ז בתמוז תקנ"ב עמד הרבי נוכח הארון קודש, וב'שמע' שבקדושת כתר בתפילת מוסף, עבר חייל רוסי דרך בית מדרשו וירה בו. הרבי נפל והיתה מכתו אנושה, ומכיון שהבין שהוא נוטה למות, צוה למהר לקרוא אליו את תלמידו הגדול הלעכוויטשער. היו לו שלשה תלמידים גדולים, צדיקים וקדושים עובדי ה', ממש ענקי הרוח - הרה"ק ר' מרדכי מלאכוויטש הנזכר, ממנו יצא הקאבריינער, שמהם השתלשלה חסידות סלאנים. הרה"ק ר' אשר סטולינער - בנו של רבו ר' אהרן הגדול. והרה"ק ר' אורי סטרעליסקער, הנודע בשם השרף. משלשתם שלח לקרוא את הלעכוויטשער כדי להיפרד ממנו, ואולי גם למסור לו ההנהגה. התלמיד יצא לדרך מיד, ובאמצע הדרך התחיל הלעכוויטשער לצעוק ולילל 'וואו איז דער רבי, וואו איז דער רבי', ממש בכה וצעק ולא יכול להירגע. אז הגיעו כמה מהתלמידים שיצאו לקראתו וכבר ידעו שהרבי שבק חיים לכל חי, ולא ידעו כדת מה לעשות, כי חששו למסור לו הבשורה המרה, שמא תיטרף דעתו עליו. מכיון שהיו בגלילות נעשכיו, החליטו לשאול את פי הרה"ק רבי מרדכי מנעשכיו שהיה רבי מפורסם וגם היה ידוע כבעל מופת גדול.

אמר להם הנעשכיוזער שיאמרו לו מיד כל אשר קרה לרבו, כי הסיבה שהוא הולך ובוכה היא מפני שמרגיש שרבו חסר לו, ובענוותנותו הוא חושב שאולי פגם וחסא במשהו ומחמת כן נותקה ההתקשרות עם רבו, אבל אם יבין שהרבי נסתלק הוא לא יהיה כ"כ בצער. ואכן כך עשו. אז ענה הלעכוויטשער ואמר, 'הרבי שנא מרה שחורה עד רגעו האחרון, וכ"ש לאחר מותו. הוא היה הרבי שלנו והוא יהיה הרבי שלנו', ואף שהתאבל על רבו, אבל הצער הנורא לא היה לו עוד.

זו התקשרות אמתית של חסיד ברבו, ובעצם זה תואם מאד השיטה הנ"ל ש'צדיק באמונתו יִחַיָה', שבלי הקשר שלו עם הרבי ממש הרגיש שאין לו חיים כלל. וזה נורא ואיום.

כך נסתלק רבי שלמה קארלינער ביום כ"ב תמוז. ומכיון שנהרג ביד קוזאק רשע שלא היה לו כל ענין לרצחו, אמרו צדיקים שהוא היה נשמת משיח בן יוסף, שאמרו חז"ל שעתיד ליהרג. הרבי מסטולין זצ"ל אמר, היינו מתירים לערוך חתונות בכ"ב תמוז, שהרי כל האזור היו מתלמידיו, קהילות סטאלין, סלאנים,

סטרעליסק ועוד, אבל מה יאמרו העולם על זה, ולכן אנו נמנעים. אבל חשבו יום זה ממש ליומא דפגרא.

* * *

חסידי קארלין היו ידועים כעובדי ה' מופלגים, התפללו ברשפי אש שלהבת יה, דבקות עצומה, בקולי קולות, במחייאת כפים, ממש עד כלות הנפש. אחרי פטירת השרף מסטרעליסק, הלכו גדולי החסידים לחפש רבי לעצמם שיהיה להם לעינים בעבודת ה'. כמה מהם הגיעו לבעלזא, וה'שר שלום' הפליא מאד בגדלותם. אחרים הגיעו להרה"ק מרוז'ין, וכידוע ברוז'ין היתה הדרך שונה, שם דרשו לא ברוח ה', לא ברעש ה' ולא באש ה', אלא בקול דממה דקה, וידעו שאסור להם להרעיש בתפילה יתר מדאי, כי זה היה מפריע לרוז'נער בדבקותו, והיו צריכים להשאיר כל ההתלהבות בפנים. מסופר שהיו מחסידי סטרעליסק שנפגעו במוחם מכח התאפקותם בשעת התפילה.

פעם נסע הרוז'נער דרך עיר אחת, והתפלל בביה"כ של חסידי סטרעליסק, והתפילה היתה בקול רעש גדול כדרכם של חסידי קארלין, עד לב השמים. אחרי התפילה שאלו החסידים את הרבי אם נהנה מהתפילה אצלם, וענה שהתפילה מאד מצאה חן בעיניו, אבל הפריעו לו המחייאות כפיים. שאל אחד החסידים, 'וכי אידישע פעטש מפריע לכוונת התפילה?' היינו גם אם לא זו הדרך אצל הצדיק, אבל אין אלו קולות בעלמא אלא עבודת ה' של יהודי אחר, ולמה יפריע.

ענה הצדיק איני יודע אם זה 'אידישע פעטש', אבל אספר לכם מהו אידישע פעטש בודאי. בעיר שפאלי היה תלמוד תורה ששם למדו כל בני העיר, ביניהם היו גם ילדים בני עניים, ויתומים, ואלו שהגיעו מבתיים שבורים שלא היה להם חינוך ראוי. הילדים הללו עשו צרות נוראות, לא רק הפריעו בתלמוד תורה, אלא מררו את חיי הקהילה, עד שהיו צריכים לזרוק אותם מבית הספר. השפאלער זיידע ריחם על הילדים המסכנים הללו והיה לומד עמהם ודאג לחינוכם. חלק מהילדים גדלו להיות ת"ח יראי שמים, אבל חלקם יצאו לתרבות רעה.

והנה נער אחד תלמידו של השפאלער זיידע נעשה גנב, ומוזה היתה פרנסתו. יום אחד חשב לעצמו למה לי לגנוב אצל הגוים הכפריים שממילא אין להם כסף, הלא בבית תיפלתם יש צלמי כסף וזהב ושאר משכיות. גנבה אחת משם תספיק לי לאורך זמן. ואכן התגנב דרך החלון באישון לילה לתוך התיפלה, ומילא שקים גדולים באוצרות שמצא. למזלו, בדרכו החוצה תפסוהו השומרים ואסרוהו בבית הסוהר. למחרת בעמדו לפני השופט, הבין שאין עיקר הנידון כאן על גנבה, אלא על שבזה אליליהם, וע"ז מגיע משפט מות. צריכים להבין שהגוים בימים ההם לא

היו כמו היום, כהיום כולם כופרים ולא אכפת להם על כגון דא, אבל אז אם היה חשש שמאן דהו פגע בכבוד יראתם היה אחת דתו להמית. ובכך דנו אותו לשרפה. כשישב בבית הסוהר הגיע אליו הכומר והציע לו שאם יעשה 'תשובה' וימיר דתו ויקבל אלהותו של אותו האיש, אז ייפטר מעונש שריפה, ולא עוד אלא יתנו לו כבוד גדול. הגנב התעקש ואמר 'א גנב בין איך, א איד בין איך אויך'. וכל כמה שהגיע קרוב ליום הדין הגדול והנורא, וכאמרם אליו יום ויום שישתמד וינצל, כך היה משיב להם אותה תשובה ניצחת.

ואכן הגיע היום הנורא, הוקמה מדורה גדולה ברחוב העיר וכל אנשי העיר אנשים נשים וטף, גוים ויהודים גם יחד, הגיעו לראות המחזה הנורא הזה. והנה רואים הגנב עולה למוקד וידיו ורגליו אסורות בחבלים עבים, והעמידו אותו על העצים. אז עם אבוקה בידו, עלה הגלח והקריא אז הגזר דין על פלוני גנב שהעז לגנוב מבית האליל, ועל הבזיון הנורא הזה חרץ דינו למות. אמנם אם יעשה 'תשובה' וימיר דתו עתה ימחלו לו מן השמים, ולא ימות. ענה הגנב שוב, 'א גנב בין איך, א איד בין איך אויך'. וכשמוע הגלח את זאת הדליק את העצים ועלה למוקד על קידוש ה'.

וכל העם רואים את האש, ואז שמעו מתוך הלהבות איך הוא מכה ידיו זו לזו – שהרי החבל נשרף מיד – רצועק שוב ושוב 'א גנב בין איך, א איד בין איך אויך. א גנב בין איך, א איד בין איך אויך... שמע ישראל ה' אלקינו ה' אחד'.
סיים הרוזינער, דאס הייסט אידישע פעטש.

זכותם תגן עלינו ועל כל ישראל אמן.